

Hønefoss Sparebank

- din trygghet

Innhold

1	Innledning og formål med dokumentet	2
2	Konsolidering	3
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	3
2.2	Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene	3
2.3	Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper	3
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	4
3.1	Ansvarlig kapital	4
3.2	Kapitalkrav	5
4	Kreditrisiko og motpartsrisiko	6
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall	6
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	7
4.3	Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	8
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	8
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier	9
4.6	Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier	10
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	10
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav	11
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater	12
5	Egenkapitalposisjoner	12
6	Renterisiko	12
7	Styring og kontroll av risiko	14
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	14
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoeer	16
7.3	Bankens godtgjørelsesordning	19

1 Innledning og formål med dokumentet

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3).

Det vil bli utarbeidet et tilsvarende dokument hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2012 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

Det vises til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Hønefoss Sparebank har ett heleid datterselskap. Dette er et eiendomsmeglerselskap. Selskapet er bokført inn i regnskapet etter egenkapitalmetoden, og hadde i 2012 et årsresultat på -3 etter skatt.

Selskaper som er fullt konsolidert - oppkjøpsmetoden (datterselskaper)

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretningskontor	Type virksomhet
Hønefoss Eiendom	400	720	100 %	100 %	Hønefoss	Eiendomsmegler

2.2 Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene

Det er benyttet samme prinsipper ved regnskapsmessig og kapitaldekningsmessig konsolidering. Beregning av konsolidert kapitaldekning er foretatt, men rapporteres ikke til Finanstilsynet etter fritak.

2.3 Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper

Det er ingen overføring av kapital mellom selskaper i konsern uten etter styrebehandling i morselskap.

For øvrig reguleres adgangen til overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom selskapene i konsernet av den til enhver tid gjeldende lovgivning for bransjen.

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

3.1 Ansvarlig kapital

Hønefoss Sparebanks ansvarlige kapital består av kjernekapital. Kjernekapitalen utgjøres av sparebankens fond med tillegg av et gavefond.

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (tall i tusen NOK)

	Morbank	Konsern
Kjernekapital:		
Sparebankens fond	224.311	224.311
Gavefond	5.000	5.000
Sum balanseført kjernekapital	229.311	229.311
Fradrag i kjernekapital:		
Utsatt skattefordel	(1.104)	(1.409)
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	(1.616)	(1.616)
Sum fradrag	(2.720)	(3.025)
Sum kjernekapital	226.591	226.286
Fradrag i tilleggskapital:		
Bokført verdi av ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner og verdipapirforetak	(18.051)	(18.051)
Sum fradrag	(18.051)	(18.051)
Netto ansvarlig kapital	208.540	208.235
Kapitaldekning	20,60 %	20,54 %

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet kapitalkrav.

Minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Morbank	Konsern
Stater og sentralbanker		
Lokale og regionale myndigheter		
Offentlig eide foretak	916	916
Multilaterale utviklingsbanker		
Internasjonale organisasjoner		
Institusjoner	4.064	4.064
Foretak	7.992	7.829
Massemarkedsengasjementer		
Engasjementer med pantessikkerhet i bolig	48.778	48.778
Forfalte engasjementer	2.866	2.866
Høyrisiko-engasjementer		
Obligasjoner med fortrinnsrett	797	797
Andeler i verdipapirfond	269	269
Øvrige engasjementer	11.022	11.280
Sum kapitalkrav for kredittrisiko	76.704	76.799
Fradrag i kapitalkravet	-1.743	-1.743
Kapitalkrav for operasjonell risiko	5.955	5.955
Sum	80.916	81.011

4 Kreditrisiko og motpartsrisiko

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses for å være misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall eller når overtrekk på rammekreditt ikke er innekket som avtalt innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Definisjon øvrige tapsutsatte engasjement:

Et engasjement anses for å være tapsutsatt, selv om det ikke er misligholdt ennå, når det er blitt identifisert objektive bevis på verdifall.

Definisjon verdifall:

Utlån og garantier vurderes etter ”Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004”. Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført til kunden). Ved senere måling vurderes utlån til restverdi med fradrag for antatt verdi av pant. Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier. Retningslinjene omhandler hovedsakelig følgende dimensjoner:

- Personmarked/bedriftsmarked
- Vesentlige/uvesentlige engasjement
- Misligholdte/ikke misligholdte engasjement
- Risikoklasser

Kriterier for beregning av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

Vesentlige finansielle problemer hos debitor.

Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.

Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor.

Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Nedskrivningsbeløpene beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og vurdert verdi av pant. Ved beregningen av de fremtidige kontantstrømmene vurderes sikkerhetene til påregnelig salgspris fratrukket salgskostnader.

Identifiseringen av tapsutsatte engasjement tar hovedsakelig utgangspunkt i tapshendelser som foreligger på balansedagen, men objektive bevis på manglende fremtidig oppgjørsevne hos debitor vurderes også. Banken foretar kvartalsvise vurderinger av vesentlige engasjement med tanke på individuelle og gruppevise nedskrivninger.

Nedskrivning på grupper av utlån foretas dersom det foreligger objektive bevis for verdifall i den aktuelle utlånsgruppen. Banken har forsøkt å dele inn bankens utlån i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper med hensyn til debitorenes evne til å betale ved forfall. Følgende risikogrupper benyttes:

- Personkunder
- Primærnæringer
- Industri
- Bygg/Anlegg
- Eiendomsdrift/finansiell tjenesteyting
- Øvrige næringer

Verdifall for grupper av utlån beregnes med prosentandeler av volum på engasjementer med mislighold i form av restanse og overtrekk ut over 30 dager. I tillegg beregnes det prosentandeler av engasjement til privatpersoner og foretak med vektning 100%. Til fradrag kommer engasjement som vurderes individuelt.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personkunder	1.464.350	72.863	7.728	1.544.941
Primærnæringer	23.965	1.576		25.541
Industri og bergverk	1.738	130	300	2.168
Bygg og anlegg	19.862	13.414	10.088	43.364
Eiendomsdrift	118.198	1.804		120.002
Øvrige næringer	147.162	10.572	3.801	161.535
Terra BoligKreditt			34.960	34.960
Øvrige finansinstitusjoner	123.210			123.210
Sum	1.898.485	100.359	56.877	2.055.721
Ringerike, Hole og Jevnaker	1.323.652	82.537	13.543	1.419.732
Buskerud	1.279.782	81.205	20.243	1.381.230
Øvrige deler av Norge	610.468	18.386	36.634	665.488
Utland	8.235	768		9.003
Gjennomsnitt ²	1.927.112	94.922	60.057	2.082.090

1 Etter individuelle nedskrivninger

2 Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	315.134	61.018	169.496	777.235	575.602		1.898.485
Ubenyttede rammer			27.496		72.863		100.359
Garantier				56.877			56.877
Sum	315.134	61.018	196.992	834.112	648.465	-	2.055.721

1 Etter individuelle nedskrivninger

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjementer med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivninger ¹ siste år	Garantier med avsetning ²	Avsetninger på garantier
Personkunder	6.827	3.586	1.295	300		
Primærmæringer						
Industri og bergverk						
Bygg og anlegg						
Eiendomsdrift						
Øvrige næringer	1.845				-500	
Terra BoligKreditt						
Øvrige finansinstitusjoner						
Sum	8.672	3.586	1.295	-200	-	-
Ringerike, Hole og Jevnaker	6.842	1.756	995	300		
Buskerud	6.787	1.700	939	300		
Øvrige deler av Norge	1.830	1.830	300	-500		
Utland						

1 Kun individuelle nedskrivninger

2 Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Inngående balanse	1495		1.495
+Økte nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier			-
+Nye nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier	300		300
-Konstatert tap på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	500		500
-Tilbakeføring på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier			-
Utgående balanse	1295		1.295

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)

Inngående balanse	2652
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	
Utgående balanse	2652

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger/avsetninger	-200		-200
Periodens endring i gruppenedskrivninger			0
Periodens konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuell nedskrivning for	500		500
Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuell nedskrivning for	127		127
Periodens inngang på tidligere års konstaterte tap	94		94
Periodens tapskostnad	333		333

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle. Hønefoss Sparebank har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjementsbeløp før sikkerheter	Engasjementsbeløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	50.808	50.808		Ingen	0 %	0 %
Lokale og regionale myndigheter				Ingen	0 %	0 %
Offentlig eide foretak	15.448	15.448		Ingen	0 %	0 %
Multilaterale utviklingsbanker				Ingen	0 %	0 %
Internasjonale organisasjoner				Ingen	0 %	0 %
Institusjoner	69.332	69.332	19.133	Ingen	0 %	0 %
Foretak	116.545	113.734		Ingen	0 %	0 %
Massemarkedsengasjementer				Ingen	0 %	0 %
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	1.570.650	1.570.650		Ingen	100 %	0 %
Forfalte engasjementer	34.562	34.562		Ingen	100 %	0 %
Høyrisiko-engasjementer				Ingen	0 %	0 %
Obligasjoner med fortrinnsrett	99.661	99.661		Ingen	0 %	0 %
Andeler i verdipapirfond	7.991	7.991		Ingen	0 %	0 %
Øvrige engasjementer	163.583	156.358		Ingen	0 %	0 %
Sum	2.128.580	2.118.544	19.133			

¹ Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Hønefoss Sparebank benytter ikke kredittderivater.

Banken foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerhetsobjekter som er ukjente for oss, skal dokumentere sin verdi gjennom offentlig takst. På eiendommer i vårt primærmarked benyttes, i tillegg til takst, bankens egen markedskunnskap ved fastsettelse av verdi.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov. Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Hønefoss Sparebank har ikke derivater med positiv verdi for banken. Det er derfor ikke beregnet motpartsrisiko.

Samlet volum med rentesikringsavtaler er TNOK 42.187. Derivatene har en samlet verdi på TNOK -1.406.

5 Egenkapitalposisjoner

Bankens beholdning av aksjer og andeler er klassifisert som omløpsportefølje og anleggsaksjer (strategisk formål).

Omløpsporteføljen er vurdert til det laveste av markedsverdi (børsverdi 31.12) og kostpris på porteføljenivå. Porteføljenivået vurderes for hhv egenkapitalbevis og aksjer/aksjefond for øvrig.

Beholdning for strategisk formål nedskrives dersom antatt verdi er lavere enn kostpris, og verdifallet ikke anses forbigående.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert	Urealisert	Herav	Herav
			gevinst/ -tap i perioden	gevinst/ -tap	medregnet i kjernekapital ¹	medregnet i tilleggskapital ¹
Aksjer og andeler - gevinstformål	14.968	14.968	1.643	83	83	
- børsnoterte aksjer	8.396	8.396	1.066	-136	-136	
- andre aksjer og andeler	6.572	6.572	577	219	219	
Aksjer og andeler - strategisk formål	44.086	44.086				
- børsnoterte aksjer	222	222				
- andre aksjer og andeler	43.864	43.864				

1 "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6 Renterisiko

Hønefoss Sparebank har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapirer
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld
- Derivater

Renterisiko på utlån til kunder oppstår i tilknytning til både flytende og fastforrentede utlån. I henhold til finansavtaleloven (gjeldende for privatpersoner) har banken en varslingsfrist på 2 måneder før en eventuell renteøkning på utlån kan iverksettes.

I renterisikomålingene betrakter derfor banken utlån med flytende rente å ha en durasjon på 0,12. Fastrenteutlån er fordelt etter rentebindingstid i Orbof 11 og en vektet durasjon er beregnet til 3,67.

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består hovedsakelig av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelse mottar vi månedlige kurs- og renterisikooversikter som inngår i bankens styring av renterisiko.

Renterisiko knyttet til kundeinnskudd oppstår også i tilknytning til både flytende og fastforrentede avtaler. Ihht. Finansavtaleloven gjelder også varslingsfristen på endring av renten på kundeinnskudd. Renterisikoen knyttet til fastrenteinnskudd er noe høyere. Her opererer banken hovedsakelig med rentebindingsperioder fra 3 – 12 måneder. På grunn av den relativt korte bindingstiden har vi p.t. ikke benyttet renteswapper her.

All rentebærende verdipapirgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer. Rentelikring av innlån vurderes fortløpende.

Banken måler renterisikoen ved hjelp av modellen BankRisk utviklet av Harald Moen. Denne modellen benyttes til å simulere betydningen av en økning eller reduksjon i rentenivået på 1 %-poeng.

Renterisikoen styres etter vedtatte rammer og begrensninger (hovedsakelig basert på bankens forvaltningskapital) i egne policyer.

Renterisiko

Eiendeler	Renterisiko i tusen kroner ¹
Utlån til kunder med flytende rente	-1.905
Utlån til kunder med rentebinding	-3.969
Rentebærende verdipapirer	-221
Øvrige rentebærende eiendeler	52
Gjeld	
Innskudd med rentebinding	556
Andre innskudd	1.317
Verdipapirgjeld	841
Øvrig rentebærende gjeld	26
Utenom balansen	
Renterisiko i derivater	1.394
Sum renterisiko	-1.909

¹ Renterisiko er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten.

7 Styring og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være fremoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinje-forsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over driften, med skal dekkes av kapital. Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse beregningene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning om at det ikke beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall. Det er imidlertid benyttet konservative forutsetninger i beregningene.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Bankens har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoer, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoene. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Banken har videre, basert på en overordnet risikotoleranse, etablert et ønsket nivå for kapital. Dette nivået er benevnt bankens kapitalmål.

I fastsettingen av bankens kapitalmål inngår bankens internt beregnede kapitalbehov, men banken gjør i tillegg en vurdering av forventninger og krav fra bankens omgivelser. Bankens overordnede risikotoleranse innebærer at kapitalmålet alltid vil være høyere enn bankens internt beregnede kapitalbehov.

Bankens kapitalmål og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år. Styret er aktivt med i prosessen, og vi benytter ekstern revisor i kvalitetssikringen av arbeidet.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og bergning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Likviditetsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoen gjøres ved hjelp av ulike metoder. Banken stresstester effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en reversed stresstest. I en reversed stresstest bestemmer banken først hvilken kapitaldekning som er så lav at banken risikerer å bli satt under administrasjon og/eller overtatt. Deretter simulerer banken med forskjellige kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det resultat man har bestemt.

Hensikten med en slik reversed stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under ett kritisk nivå. Banken gjennomfører også egne stresstester av markedsrisiko og likviditetsrisiko.

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoer

I det følgende gis en gjennomgang av bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Hønefoss Sparebank er en forholdsvis liten kredittinstitusjon. Det er derfor et overordnet mål for styret at bankens kredittpolicy innebærer forsvarlig risiko. Banken har utarbeidet eget regelverk som bidrar til begrensninger og styring av den finansielle risiko. Finansiell risiko deles inn i kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Markedsrisiko består igjen av renterisiko, valutarisiko og aksjekursrisiko. Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike typer risiki, og hvordan banken har håndtert disse.

Risikostyringsfunksjonen er organisert som en integrert del av bankens internkontroll-opplegg. I tillegg til kvartalsvis risikorapport til styret, forestår ansvarlig avdelingsleder her avviksrapportering til banksjef, som igjen sørger for videre rapportering til bankens styre i de situasjonene der det er påkrevet.

7.2.1 Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Denne typen risiko knytter seg hovedsakelig til større privat- og næringsengasjement, men også til bankens plasseringer i verdipapirer.

Vårt regelverk, både i kreditthåndboken og i reglene for virksomheten på verdipapirmarkedet, gir klare begrensninger i volum og krav til sikkerhet. En stor del av bankens utlån er sikret ved pant i fast eiendom, ved årsskiftet er kun ca 2,6 % av våre utlån gitt uten noen form for sikkerhet. Dette dreier seg om små lønnskantilån og kreditter gitt på såkalte standardiserte vilkår samt mindre forbrukslån.

Bankens obligasjonsportefølje er anskaffet for å sikre en nødvendig likviditetsbuffer, og består av obligasjoner utstedt av andre kredittinstitusjoner, kommuner og industriselskaper. Det knytter seg liten til middels kredittrisiko til denne porteføljen. Ved årsskiftet er porteføljen vurdert til det laveste av kostpris og markedspris.

Både person- og bedriftskundene blir risikoklassifiserte. Risikoklassifiseringssystemet gjør banken bedre i stand til å beregne og styre risiko innenfor utlånsområdet. Personkundene klassifiseres ut fra sikkerheter og betalingsevne. Næringskundene blir først analysert i forhold til siste års regnskap. Deretter tas det hensyn til realisasjonsrisikoen, det vil si hvor stor andel av engasjementet som eventuelt ikke er sikret ved pant. På grunnlag av regnskapsanalysen og sikkerhetene får næringskundene tildelt en risikoklasse. Både person- og næringskunder blir delt inn i følgende tre risikoklasser: Lav risiko, middels risiko og høy risiko.

I tillegg til eget risikoklassifiseringssystem har Experian i 2012 foretatt halvårlig på oppdrag fra banken en risikoklassifisering av bankens person- og bedriftskunder.

Denne klassifiseringen blir sammenlignet med bankens egen vurdering i den kvartalsvise risikorapporten til styret.

7.2.2 Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

7.2.2.1 Aksjekursrisiko

Aksjekursrisikoen omhandler risiko i forhold til aksjer, aksjefond og pengemarkedsfond. Disse deles gjerne inn i handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler, men Hønefoss Sparebank har kun papirer i de to sistnevnte porteføljene.

Omløpsporteføljen består av enkeltaksjer innenfor OBX samt pengemarkedsfond hvor banken har plassert deler av sin overskuddslikviditet. Disse pengemarkedsfondene inngår som en del av bankens likviditetsreserve. Størrelsen på og kursutviklingen for denne beholdningen inngår i den månedlige rapporteringen til bankens styre. Anleggsbeholdningen består hovedsakelig av aksjer i strategiske selskaper.

Virksomheten styres av egne regler fastsatt av styret, og det er gitt klare fullmakter og volumbegrensninger på området.

7.2.2.2 Valutarisiko

Banken har gjennom året ikke hatt posisjoner i valuta utover kjøp og salg av reisevaluta til våre kunder.

Valutarisikoen vurderes som minimal.

7.2.3 Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser. Tapet kan være forårsaket av bevisste eller ubevisste handlinger/hendelser.

Operasjonell risiko blir en form for "restrisiko" som ikke dekkes av de øvrige risikoområdene. Risikoen styres ved at det foretas løpende kontroller med utgangspunkt i bankens etablerte internkontroll-rutiner. Avdekkede avvik rapporteres løpende via avdelingslederne til banksjef, som igjen i enkelte situasjoner rapporterer videre til bankens styre.

7.2.4 Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkelte bransjer
- Geografiske områder

Banken har ingen kundeengasjement som kvalifiserer som stort engasjement.

Ekstra konjunkturutsatte bransjer har vi definert til å omfatte hotell/restaurant og transport. Banken har begrensede eksponeringer i disse næringene.

Vi har vurdert om vi har en hjørnesteinsbedrift i vårt marked. Styret har kommet fram til at så ikke er tilfelle.

Banken har utlån i primærområdet (Ringerike, Hole og Jevnaker kommuner) på 80%. Øvrige utlån er fordelt på Oslo og resten av landet. Vi mener dette gir en god risikospredning.

7.2.5 Eiendomspriserisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller porteføljer av eiendomsinvesteringer. Eiendomspris risiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko. Banken eier et eget bankbygg, samt en leilighet i Spania, som er bokført til henholdsvis 16,5 mill kroner og 4,8 mill kroner. Et verdifall på disse eiendommen anses å være en lav risiko da markedsverdien antas å være høyere enn bokført verdi på bankbygget.

7.2.6 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

En solid og veldrevet bank vil normalt ha lett tilgang til trekkrettigheter og nødvendige kreditter. Selv om tilgang til penger fortsatt er dyrt historisk sett, så har 2012 vært et år med et godt fungerende fundingmarked, hvor vi har sett spreadinngang og lavere pengemarkedsrenter.

Styret ser det som en sentral oppgave å øke ordinære innskudd fra kunder slik at behovet for innlån fra markedet reduseres, noe som man ser resultater av gjennom utviklingen i innskuddsdekning de siste to årene. En fortsatt fokus på dette, samt en økt takt av overføring av utlån til Terra Boligkreditt vil forhåpentligvis fortsette trenden på styrking av bankens innskuddsdekning.

Bankens styre vurderer likviditetsrisikoen i Hønefoss Sparebank som begrenset. Styret får månedlige rapporter om likviditetssituasjonen i banken.

7.2.7 Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd. Risikoen vurderes av bankens styre en gang hvert år eller oftere ved behov.

7.2.8 Omdømmerisiko

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og myndigheter.

Omdømmerisiko vurderes årlig av bankens styre og anses som lav.

Det gjøres en kundetilfredshetsundersøkelse årlig som banken kommer svært godt ut av. I tillegg følger man opp ratinger foretatt av større kreditt-institusjoner.

7.2.9 Strategisk risiko

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp.

Banken anser risikoen for sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp som lav.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter.

Banken har en generell ordning for variabel godtgjørelse som defineres inn under pkt 5: Unntak i Finanstilsynets rundskriv av 21.02.2011 "Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond".

Ordninger omfatter hele banken og gir ikke incentiveeffekt når det gjelder overtakelse av risiko.

Den variable godtgjørelsen beregnes på grunnlag av bankens årsresultat før skatt, og fordeles likt mellom alle ansatte på bakgrunn av stillingsbrøk.

Samlet utbetalt godtgjørelse for bankens ansatte utgjorde kr 212' i 2012.